

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ MECMUASI
Cilt: 22 - Sayı: 1 - Sene: 1959

Ord. Prof.
Dr. AKİF ŞAKİR ŞAKAR
nüshasından ayrı bası

Ord. Prof. Dr. AKİF ŞAKİR ŞAKAR

(Biographie du Prof. A. Ch. Chakar)

Doç. Dr. Bedi N. ŞEHİSUVAROĞLU

Ord. Prof. Dr. Akif Sakir Sakar (Chakar)

İSTANBUL TIP FAKÜLTESİ
TIP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
(Direktör: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver)

ORD. PROF. Dr. AKİF ŞAKİR ŞAKAR (CHAKAR)

Doçent Dr. Bedî N. ŞEHSUVAROĞLU

Dr. Akif Şakir Şakar, Tıbbiye-i Şahane'nin Fizyoloji müderrisi meşhur Şakir Paşanın dört oğlundan üçüncüsüdür. 21 Şubat 1888 (1303) de İstanbul'da Cerrahpaşa'da doğmuştur. Diğer biraderleri Eczacı Arif, Dr. Raif ve Karantina İdaresi memurlarından Selim Şakir beylerdir.

Akif Şakir Bey ilk tahsilini (Lem'a-i Maarif Mektebi) nde, orta ve lise tahsilini de (Numûne-i Terakki İdadisi) nde yaptıktan sonra Askerî Tıbbiye talebelerinin o günkü süslü elbiselerinin cazibesine kapılarak 1904 de babasının arzusu hilâfına ve gizlice Tıbbiye-i Şahane'ye yazılmıştır. Haibuki Şakir Paşa hocamız oğlunu sivil olarak yetiştirmek ve tıbbiye tahsilini Avrupa'da yaptırmak istiyordu.

Böylece 1910 (1326) senesinde 1367 numaralı diploma ve yüzbaşı rütbesi ile mezun olan Dr. Akif Şakir Bey, evvelâ mütad üzere bir sene müddetle (Gülhane Askerî Tatbikat Okulu) nda stajını yaparak Hariciye Servisinde çalışmış ve 1911 senesi sonlarında (Van Askerî Hastahanesi) operatör muavinliğine tâyin edilmiştir. 1912 sonunda ise Viyana'ya hareket eden Dr. Akif Şakir Bey Tıp Fakültesinde Prof. Eiselsberg'in Hariciye Kliniğinde ve bilhassa Unfall Station, yani ilk yardım servisinde gene devrinin bir şöhreti olan Dr. Breitner'in yanında bir sene kadar asistan olarak çalışmıştır. Bu sırada 1913 te patlak veren Balkan Harbine iştirak etmek için âmiri olan Van VIII Kolordu Komutanı Câbir Paşaya telgrafla müracaat etmişse de bu kolordunun Balkan Harbine iştirak etmediği esbabı mucibesiyile bu arzusu yerine getirilmemiş ve yeni bir emre kadar Viyana-

da kalması ve çalışması emredilmiştir. Böylece I. Dünya Harbinden az önce, yani 1914 başlarında yurda dönen Tabip Yüzbaşı Akif Şakir Beyin Haydarpaşa Askerî Hastahanesine tâyini mukarrer iken o Câbir Paşanın hakkında gösterdiği babaca alâkanın şükranını ödemek için tekrar ve arzusu ile Vana gitmiş, fakat kısa bir müddet sonra Askerî Tıbbiye müzakereci tabibi olarak yeniden İstanbul'a çağırılmıştır. I. Dünya Harbinin patlak vermesi üzerine bu sefer Kudüs'e IV. Ordu Komutanı Cemal Paşa emrine gönderilmiştir. Bu sırada Ordu karargâh tabibi olarak çalışmakla

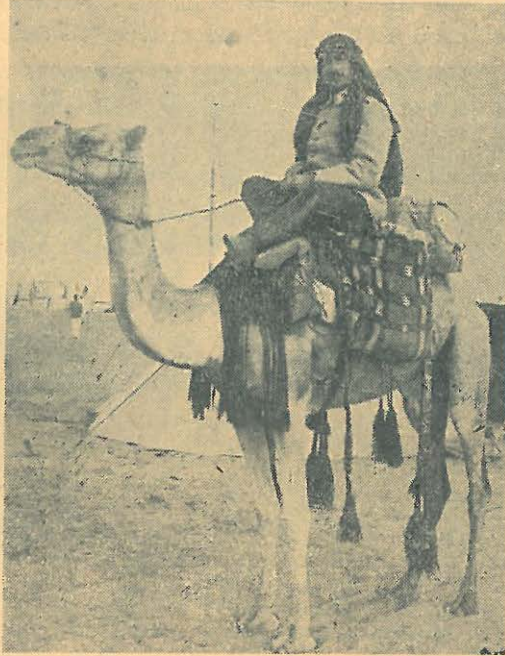
Akif Şakir Bey Tıbbiye son sınıf talebesi

beraber aynı zamanda ordu Hıfzıssıhha Müşaviri Prof. Mühlens'in refakatinde olarak Suriye ve Filistin'de bulaşıcı hastalıklarla mücadele etmiştir.

Kanal harekâtı esnasında ise Operatör Albay Selâhattin Beyin ayrılması üzerine Gazze civarında Vadi-i Sarar'daki 500 yataklı Hilâl-i Ahmer Harp Hastahanesi (Süveyş Hey'et-i İmdadiyyesi) ne operatör olarak verilmiştir. Kendi ifadesine göre Viyana'da ilk yardım hastahanesindeki çalışmaları dolayısıyla bu harb cerrahisinde asla yabancılık çekmemiştir. Bu

sırada hayata kavuşturduğu birçok ağır yaralıları arasında eski İngiliz Başbakanı Lord Baldewin'in yeğeni ve Hind süvarileri kumandanı Yüzbaşı Baldewin de vardı.

O sırada IV. Ordu Kurmay Başkanı olan emekli Orgeneral Ali Fuad Erdem birkaç sene evvel yazdığı (I. Dünya Harbinde Suriye Hâtıraları) isimli eserinde karargâh tabibi Akif Şakir Beyin bu çalışmalarından sitayişle bahsetmektedir.

Akif Şakir bey Suriye Cephesinde 4. Ordu
Karargâh Tabibi

Suriye'de gittikçe artan İngiliz tazyiki karşısında IV. Ordu geri çekilirken o sırada Şam Hastahanesi Cerrahisi olan Akif Şakir Bey de bütün hastahane mensubini ile birlikte esir düşmüştür. Lâkin Yzb. Baldewin'in evvelce kendisine Halep'ten gönderdiği bir teşekkür mektubu dolayısıyla Akif Şakir Beyle birlikte bütün hastahane erkânı da esaretten kurtulmuş ve hastahane bu sefer de, yaralı Türk esirlerine bakmak üzere, İngilizler emrinde faaliyete geçmiştir. Lâkin bu hayat da uzun sürmemiş ve Dr. Akif Şakir Bey 1919 da yeniden Askerî Tıbbiye müzakereciliğine dönmüştür. 3.5 sene süren bu cephe hayatı genç hekimde acı, tatlı bir çok unutulmaz

hâtıralar bırakmıştır. Meselâ son çekilme harekâtı esnasında Der'a istasyonunda birçok ağır yaralılar da dahil olduğu halde geriye sevk etmek üzere hastalarını bindirdiği trene tam hareket anında müttefikimiz olan Almanlar tarafından el konmuş ve o ağır yaralılar dahi indirilerek Alman subaylarına tahsis edilmiştir. Fakat ne tuhaf bir tecellidir ki, tren, istasyondan daha birkaç yüz metre uzaklaşmadan 30 kadar İngiliz tayyaresinin hücumuna maruz kalmış ve trendekilerden bir kişi dahi kurtulamamıştır. Sonra geri dönen aynı filo bu sefer de istasyonu bombalamışsa da Akif Şakir Bey dahil, Türk subaylarına hiçbir şey olmamıştır. Lâkin ne

Dr. Akif Şakir Bey, Hamburg Tıp Fakültesinde, Prof. Sudeck'in servisinde çalışırken kendi idare ettiği serviste bir sabah vizitesinde

yazık ki, kaçamayan o ağır yaralı erlerin çoğu bombardıman altında parçalanmışlardır.

Mütareke senelerine kadar Tıp Fakültesinde (Cerrahi-i Etfal ve Ortopedi) Cemil Paşa'nın dekanlığı sırasında muavin Dr. Rıza Nuri Bey tarafından ara sıra konferanslar şeklinde verilmiş iken o sırada Fransız işgal ordusu subaylarından Dr. Mouchet'ye bir iş bulmuş olmak endişesiyle böyle bir kürsü kurulmuştur.

Askerî Tıbbiye müzakerec tabibi Yzb. Akif Şakir Bey 1919 başlarında askerlikten tamamen ayrılarak Prof. Mouchet'ye asistan olmuş ve aynı sene sonunda da müderris muavinliğine vekâlet etmeye, yani ders vermeye

başlamıştır. 1922 başlarında ise imtihan vererek Umumi Cerrahiden müderris muavini, yani doçentlik titrini almıştır.

1927 de de, I. Dünya Harbinde Suriye'de maiyetinde çalıştığı Prof. Mühlens'in tavassutu ve Hamburg Sena'sının daveti üzerine Almanya'ya gitmiştir. Böylece İstanbul Tıp Fakültesinden izinli olarak Hamburg Üniversitesinde Hariciye Servisinde Prof. Sudeck'in yanında 2 sene kadar kalmıştır. Bu esnada Alman doktorlarının selâhiyeti ile ve maaşlı asistan olarak çalışan Dr. Akif Şakir Bey'in mesaisi takdir görmüş olacak ki, kısa bir müddet sonra kendisine 50 yataklı müstakil bir servis verilmiştir. Prof.

Prof. Sudeck'in Dekanlığı esnasında Prof. Benedickt'in ziyareti

Sudeck'in kemik ve mafsâl ameliyatları genç müderris muavini için bu senelerin en istifadeli çalışmaları olmuştur.

1929 sonlarında memlekete avdet eden Dr. Akif Şakir Bey Fakültemizde artık (Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi) dersi kaldırılmış olduğundan Fakülte Reisi Süreyya Ali Beyin tensibi ve müderrisler meclisinin ekseriyetle verdiği bir karar ile tedrise memur müderris muavini sıfatıyla evvelâ Ortopedi Polikliniği yapmaya başladı, 1930 da da Fakültenin eskiden Karantinahane olarak kullandığı ve hâlen Haydarpaşa Nümune Hastahanesinde yemekhane olarak restore edilen ahşap bir baraka kendisine

verildi ve böylece Müderris Muavini Akif Şakir Bey kısmen de kendi cebinden harcıyarak küçük fakat temiz bir servise kavuşmuş oldu. Fakat sinema ile verilen dersler ve ortopedik vak'alar dışında yapılan müdahaleler bilhassa Hamburg'da öğrendiği göğüs cerrahisi sayesinde yaptığı Thoracoplastie ve Pherenisectomie gibi nadir ameliyatlar yaşlı cerrahi hocalarının hiç de hoşuna gitmiyor ve Ortopedi'nin müstakil bir şube olması iyi karşılanmıyordu.

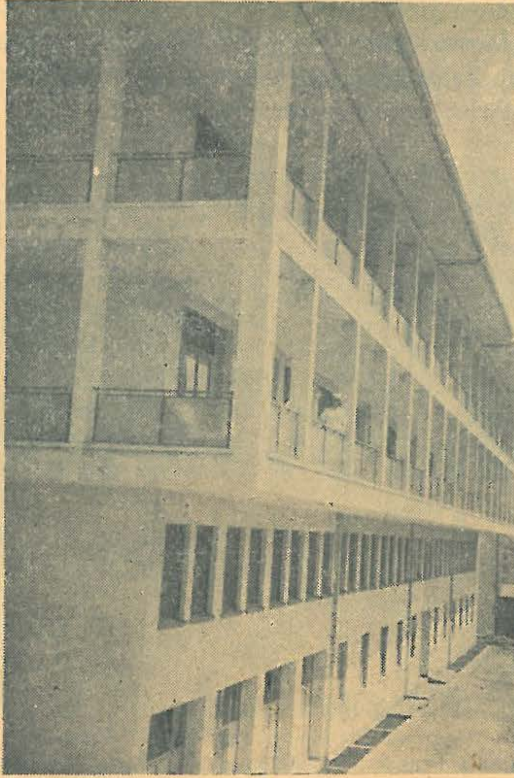

Ord. Prof. Dr. Akif Şakir Şakar, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi
Stajyerleri ile beraber

Bu sebeple 1930 senesinde müderrisler meclisinde Rasim Ali Beyin fizyoloji kitabı meselesi halledilirken hiç de umulmadığı halde ortaya bir de Ortopedi meselesi atılıyor ve bu küçük klinik lâğvediliyor. Fakat zamanın Maarif Vekili Esat Beyin gösterdiği anlayış ve himaye dolayısıyla ki, bu genç kliniğin genç şefi ümitsizliğe düşmüyor ve hattâ 1932 de mualimliğe yükseltildiği gibi kısa bir müddet sonra da eski baraka gene emrine veriliyor. Fakat Rasim Ali Beyin ihracı için Ortopedi kliniğinin kurban edilmesi gibi muavaza halleri ve daha niceleri Darülfünun'un lâğvını ve Üniversite reformunu kamçılıyor. Lâkin Akif Şakir Bey 1933

reformundan sonra da profesör olarak kürsünün başında kalıyor. Böylece meşhur fizyolojist Claude Bernard'ın yanında yetiştikten sonra tıbbiyemizde Tecrübi Fizyoloji'yi tesis eden Şakir Paşa Hocamız gibi oğlu Akif Bey de Eiselsberg, Breitner ve Sudeck gibi otoriteler yanında yetiştikten sonra tıbbiyemizde yeni bir şubenin, Ortopedi'nin, hakikî kurucusu olu-

Istanbul Tıp Fakültesinin modern Çocuk Cerrahisi ve
Ortopedi Kliniğinden bir görünüş
La nouvelle clinique de chirurgie infantile et d'orthopédie

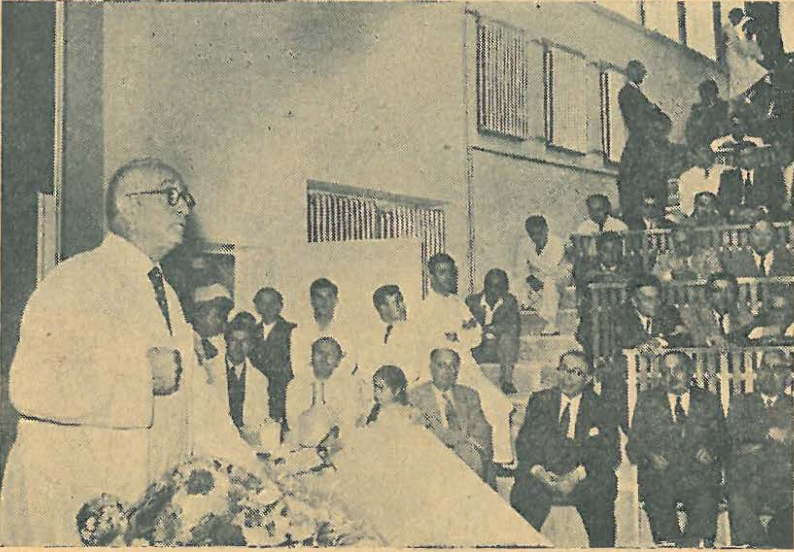
yordu. Fakat reformdan sonra da Ortopedi kliniği Şişli Çocuk Hastahanesinin küçük ve ahşap bir barakasına sığınmış 10 yataktan ibaretti. O küçücük binanın, o küçücük dershanesinde Akif Şakir Hocamızın neşeli derslerini hep hoş bir hâtıra olarak hatırlarız.

Kuvvetli lisan bilgisi dolayısıyla dersinde pek çok yabancı kelimeler kullanırdı. O kadar ki, Tıp Yolunda Yılbaşı bunu bir esprit mevzuu olarak almıştı:

«Hocamız bir hasta çocuk üzerinde poliklinikte ders verirken kapı önünde dersi dinleyen anne ile baba da birbirleriyle konuşuyorlar ve;
— Bak, bak bu yabancı profesör ne güzel de türkçe öğrenmiş, diyorlar.»

Gene mezuniyet senemiz olan 1939 yılına ait başka bir hoş esprit vardır:

«Her sene olduğu gibi o sene de Fakültemize komşu Balkan devletlerinden bir çok yabancı öğrenci gelmişti. Bu arada bir grup Yugoslav genci de vardı ki, hepsi birbirinden delişmendi. Bir gün Ortopedi kliniğinde içlerinden birisi kendini tutamıyarak:

Ord. Prof. Dr. Akif Şakir Şakar yeni Ortopedi Kliniğinin açış dersinde

— Ce n'est pas une Clinique, c'est un simple basse-cour; yani bu bir hastahane değil, basbayağı bir kümes, demişti ki bu söz de uzun seneler bizim Tıp Yolunda Yılbaşı'nın baş esprit'si olmuştu.»

Fakat bütün bu maddî imkânsızlıklara rağmen Akif Şakir Hocamız 1939 senesinde üstün ilmî başarıları dolayısıyla Ordinaryüslüğe yükseltildi. Lâkin onun en büyük arzusu elân modern bir Ortopedi Kliniğine kavuşmaktı.

1946 da muhtariyetten sonra Üniversiteye tahsis edilen 40 milyon liranın 20 milyonu Fakültemiz payına düşmüştü. Bu para ile Fakültenin enstitü ve lâboratuvarları yapılacaktı. Fakat belki de dekanlarımızın yu-

muşaklığı eseri olarak bu paranın 10 milyonu nasılsa rektörlükçe başka fakültelelere harcandı. Geriye 10 milyon lira kadar bir para kalmıştı ve Profesör Dr. Kâzım İsmail Gürkan da Rektördü. İşte bu esnada Akif Şakir Hocamızın bizzat Cumhurbaşkanı nezdinde yaptığı teşebbüslerle Büyük Millet Meclisince inşaat kanunu değiştirilerek bu paranın enstitü ve lâboratuvarlarla birlikte kliniklere de sarfedilmesine izin verildi. Böylece 1952 de modern bir psikiyatri kliniği ile Ortopedi Kliniğinin temelleri atıldı. 1955 te de beş katlı muazzam binası, 100 den fazla hasta yatağı, modern ameliyathaneleri, alçı odala-

Ord. Prof. Dr. Akif Şakir Şakar, yeni kliniğinin açılışı esnasında ailesi efradı, Doçent ve Asistanlarıyla

Le jour l'inauguration de la nouvelle clinique (22 Juin 1955)

rı, Ortopedik cihaz ve protez atölyeleri, rehabilitasyon daresi ve solaryumları ile Balkanların ve belki de bütün Avrupa'nın en modern bir Ortopedi Kliniğine malik olduk ve bu bir insanın senelerden beri bir sahaya teksif ettiği sonsuz enerjisinin güzel bir eseri idi. Filhakika Fakültemiz tarihinde Ortopedi öğretimi veya kliniği deyince, bizler gibi, nesiller ve nesiller hep Akif Şakir Hocayı anacaklar. Evet böyle modern bir kliniğe mâlik olmakla muhakkak ki, her zaman için ona müteşekkir kalacağız. Fakat bilmem ki, enstitü ve lâboratuvarların gelişmesi için ayrılan paranın bakiyesinin de böylece başka yerlere sarfedilmesi fakültemizin nazari ve pratik şubeleri arasındaki uçurumu biraz daha derinleştirmekte âmil

olmadı mı? Yoksa enstitü ve lâboratuvarların bu hüsrânında bu zümre hocalarının şahsî teşebbüslerinin noksanı mı rol oynar? Bunu zaman aydınlatacaktır. Kimbilir belki de asıl âmil çok kere toplumun hakikî menfaatinden fazla yakînî menfaatine teveccühkâr olmasıdır. Filhakika pür ilmin değerdendirilmesi tatbikî ilimler kadar kolay olmasa gerektir.

Böylece memleketimizde yeni bir sağlık şubesinin tesisi ve ahşap bir barakadan en modern bir kliniğe kavuşma yoluında harcanan bir ömrün sonlarında Akif Şakir Hocamız bir gün kendisini 70 yaşın eşiginde buldu

Ord. Prof. Dr. Akif Şakir Şakar, Fransız Cerrahi Akademisine kabulü sırasında şeref defterini imza ederken (1946)

ve 13 Mart 1958 de yaş haddi dolayısıyla emekliye ayrıldı. Fakat kendisi maşallah hâlâ maddeten ve mânen zindedir ve hususî kliniğinde hastalarının başındadır.

Bugün 2 profesör, 3 doçent ve 10 asistanla çalışan muazzam bir klinik ve diğer Tıp Fakültelerimizdeki iki yeni Ortopedi servisi ile memleket, Nümune ve İşçi Sigortaları Hastahanelerinde açılan 10 kadar Ortopedi servisi, hep onun bu mesaisi mahsulüdür ve onun yetiştirdiği genç ortopedist ve cerrahlarla doludur.

Akif Şakir Beyin hususiyetlerine gelince;

Şakir Paşa Hocamız cidden âlim bir insan olduğu kadar o nisbette de iyi bir ev babası idi. Onun içindir ki, dört oğlunun tahsil ve terbiyesi ile yakinen ilgilenmiştir. Oğullarından ilk ikisi, yani Arif ve Raif beyler yüksek tahsile müvazi olarak kuvvetli bir müzik kültürü almışlar, hattâ iyi bir icrakâr olmuşlardı. Fakat müzik iptilâsının ana kültür şubesinin zararına geliştiğini gören Şakir Paşa Hocamız son iki oğlunun yani Akif ve Selim Beylerin müzikle uğraşmalarına pek imkân bırakmamışsa da bu müzik merakı Akif Şakir Hocamızda da vardır. Güzel bir plâk koleksiyonuna sahiptir ve boş vakitlerinin en büyük zevki radyosunun başında garp müziği dinlemektir. Evet, o bilhassa garp müziğinden hoşlanır. Fakat ah ile başlayıp of ile biten musiki kendisini pek sarmaz.

Bu müzik merakı yanında Şakir Paşa zadelerde okumak zevki ve lisan bilgisi de son derece kuvvetlidir. Bilhassa o altın para zamanında ezbere alınan La Fontaine'in bir tek fable'ı için babaları tarafından verilen 10 kuruşun bugün en az 10 lira ettiği düşünülürse genç bir mektep talebesi için bunun nasıl bir teşvik olduğu kolayca anlaşılır. Bu sebeptendir ki, Akif Şakir Bey fransızca ve almancaya cidden vâkıftır. Son zamanlarda şaka derken torunları ile birlikte ingilizceye de başlamıştır.

Akif Şakir Bey Hocamızın bir merakı da okumaktır. Kütüphanesi kendi sahasında cidden değerli ve yeni eserlerle süslüdür. Fakat hocamız bu meslekî etüdlere kadar tarihten de zevk alır. Bu sebeple Naima'lar, Ahmet Rasim'ler, Hammer'ler fransızca, almanca tarih kitapları ve o meyanında 10 ciltlik (Propilân - Weltgeschichte) adındaki büyük eser de o güzel kütüphanenin raflarında yer almıştır ve yine bu sebeptendir ki, onun rahatsız veya keyifsiz günlerinin başlıca meşgalesi tarih kitaplarıdır.

Hocamızın derslerinin hususiyeti ve öğretim kabiliyeti de ayrıca zikre şayandır.

20 seneyi aşan meslekî hayatımızda bizler zaman zaman Akif Şakir Hocamızın parayı çok sevdiğini işittik. Fakat ara sıra onun hususiyetine girebilenler gibi bizler de gördük ki, kendisi son derece mükrimdir, hayırsever, nazik ve hassastır. Bu hasletlerle maddeperestliğin ne merteye bağdaşacağı sorulabilir. Biz sanıyoruz ki, pür ilim uğruna hiçbir fedakârlıktan çekinmeyen ve memleket çapında bir isim yapan fakat ona mukabil gene o köhne fizyoloji lâboratuvarından kurtulamayan Paşa babasını gören Akif Şakir Hocamız belki de muvaffakiyetin bir temelini madde olduğunu anlamış ve ona göre tedbir almış ve hususî hastalarını ihmal etmemiştir. Fakat biz ve bizim gibi bir çokları onun paraya taptı-

ğını aslâ görmedik. Eminiz ki, para onun için daima bir vasıtaadır. O kadar ki ilim uğrunda her sene kesesinden binlerce lira harcayarak meslekî kongrelere iştirakten çekinmediği gibi, gene millî şerefi ilâ etmek endişesi ile bu esnada kaldığı yerlerde en pahalı otelleri seçmiştir.

Yarım asırlık bir hekimlik hayatından sonra emekliye ayrıldığı zaman bir gün yarı şaka yarı ciddi:

— Artık eğri bacak, çıkık kalça, kırık kol görmekten bıktım. Bundan sonra biraz da naylon çorap, ipek gömlek seyrecek tuhafiyecilik yapacağım, demişti. Bu sebeptendir ki, bir gün kendisini yakınlarından birinin dükkânında peykede oturur görünce gayri ihtiyarî bu sözleri hatırlamış ve gülmüştük.

Uzun seneler oturduğu Kadıköy Bahariye Caddesindeki evinden çıkarak son senelerde Caddebostan'da yaptırdığı denize nazır köşke taşınmıştı. Bir öğretim üyesinin küçük oğlu orayı her görüşünde saray derdi. Hocamıza söylediğimizde bu söz çok hoşuna gitti, uzun uzun güldü ve sonra ciddileşerek dedi ki:

— Belki öyle olabilir, ömrümün son senelerinde bütün imkânlarımı toplayarak ve yakın akrabam olan bir mimarın da himmeti ile burayı yaptırdım. Fakat biliyorum ki, burası bana çoktur. Lâkin uzun seneler her Avrupaya gidişimde beni kliniklerine veya evlerine çağıran arkadaşlarıma bir türlü mukabele edemez ve memleketimize gelmek isteyen her ortopedisti atlatırdım. O kadar ki, bir ara yeni klinikten ümidimi keser gibi olmuştum; işte o sıralarda bu köşkü yaptırarak hiç değilse gelen yabancı dostları kendi evimde ağırlamak istedim.

Hakikaten de öyle oldu. Prof. Sorrel'ler, Hohmann'lar, Meyerding'ler ve Camera'lar hep onun sıcak aile muhitini paylaştılar.

Filhakika hocamızın hususiyetlerinden biri de sayın eşidir. İsmet hanımefendi ile Akif Şakir Bey 1920 de evlenmişlerdi. Refikasının bir garplı zihniyeti ile evin bütün yükünü omuzlarına alması sayesinde ki, hocamız bir çocuk gibi günlük hayatın müşkülleri dışında kalabilmiş ve bütün enerjisini mesleğine vermiştir. İşte bunun içindir ki, Prof. Akif Şakir Bey en mühim bir eseri olan ders kitabını bir şükran nişanesi olarak eşine ithaf etmiştir.

Şakar ailesinin bir tek kızları vardır; ve rahmetli Anatomi Hocamız Ord. Prof. Dr. Nureddin Ali Berkol'un büyük oğlu Yüksek Mühendis Ali Berkol ile evlidir. 3 erkek torunları vardır. Ömer, Emin ve Enis. Ağabeylerinin alâkasızlığı yüzünden olacak küçük Enis bir gün:

— Eğer ağabeylerim olmazlarsa ben doktor olurum demişti. Evet aksi halde nesillerin getirdiği irsiyet, o güzel ilim muhiti ve o zengin kütüphaneye hakikaten yazık olur.

Babasından aldığı güzel örnekle hocamız da çocuğuna ve torunlarına lisan öğretmeyi ihmal etmemiştir. Ve her biri o küçükük yaşlarına rağmen bir iki lisanı ana dilleri gibi bilirler.

Hususî hayatında hiç bir endişesi olmayan hocamızın memleketimizde Ortopediye bir ilim şubesi olarak tesis etmek ve modern bir kliniğe kavuşmak nasıl en büyük meslekî endişesi ise ilim ve ümanizma sahasındaki geriliğimiz onun vatan ölçüsündeki en büyük üzüntüsüdür. Ona göre muasır medeniyet ile aramızdaki mesafenin açılmasında âmil olan en mühim sebep budur. Onun içindir ki, o ilim uğruna harcadığı 70 senelik ömrün bu dinlenme çağında da artık ümanizma ve rönesans üstünde meşgul olmakta ve yeni yeni ecnebî eserler getirtmektedir.

Ord. Prof. Dr. Akif Şakir Şakar'ın ilmi cephesine gelince;

Kendisinin 100 kadar türkçe ve kırktan fazla da yabancı dilde neşriyatı vardır. Türkçe olanlar arasında bilhassa 1935 te neşrettiği (Komplike fraktürlerin tedavisine dair) bir monografi ile ilk cildi 1935 - 41 senelerinde, ikinci cildi de 1949 - 58 senelerinde çıkan 2 cilt ve 1000 sahife tutarıdaki (Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi Kliniği Dersleri) isimli eseri ve 1942 de Prof. M. A. Sarpyener ile birlikte neşrettikleri 500 sahifelik (Spor kazaları onarımı) kayda şayandır. Yabancı dildeki neşriyatı da fransızca ve almanca olup, orijinal komünikasyonları ihtiva etmesi ve bazı uluslararası Revue Critique'lerde ve yabancı klâsik eserlerde yer alması bakımından önemlidirler ki, bu arada da şunları zikredebiliriz:

- Sur la tuberculose de Pupis chez l'enfant.
(Revue d'Orthopédie. 1937.)
- Le traitement des Pleuresies Prulentes (Non tuberculeuse) avec cavité résiduelle retropariétale par plombage musculaire.
(Archive de Médecine des enfants. 1937).
- Le Résorption d'un sequestre d'Ostéomyélite par la vaccinotraphie. (Action Inédite du propidon).
(Revue d'Orthopédie. 1937).
- Trochanterite Tuberculeuse guérie en deux mois par l'excérèsse et greffe osseuse.
(Revue de d'Orthopédie. 1938).
- Unsere Erfahrungen mit der extrafokalen arthrodese des Hüftgelenkes: Schweiz. med. Woch. 1944.

- Rôle bilogique et rôle de tuteur de greffon Osseu dans la coxalgie. (Revue d'Orthopédie. 1946).
- Contribution au traitement des cavernes dites hilairé par la Phré-nicéctomie. (Presse Médicale. 1947).
- Autoplastie osseuse dans la grande perte de substance. (Amsterdam Konferansı. 1948).
- Nos expériences relatives à l'opération de Gade dans la coxarthrose: Semaine des Hôpitaux 1952.
- Unsere Erfahrungen über die Wiederherstellung des Hüftgelenkes mit der Judeschen Endoprothese: Zeitschrift f. Orthopédie 1954.
- Le traitement Chirurgical de l'arthrose de la hanche excepté l'arthroplastie: Barcelone Congrès international de chirurgie orthopédique et de traumatologie 1957.

Akif Şakir Hoca pek çok millî ve milletlerarası ilmî cemiyetin de üyesi olup bu meyanda şunları site edebiliriz:

- Türk Cerrahî Cemiyeti âzası. 1929.
- Türk Tıp Cemiyesi âzası. 1929.
- Tıp Encümeni âzası. 1930.
- Fransız Ortopedi Cemiyeti Muhabir âzası. 1934.
- Türk Tıp Tarihi Kurumu Üyesi. 1942.
- Fransız Cerrahî Akademisi Üyesi. 1946.
- Yunanistan Cerrahî Cemiyeti âzası. 1946.
- Beynelmillel Ortopedi Cerrahisi ve Travmatoloji Cemiyeti Türk Delegatesi. 1946.
- Şimalî İtalya Cerrahlar Cemiyeti âzası. 1948.
- Alman Ortopedi Cemiyeti Muhabir âzası. 1950.
- International College of Surgeon âzalığı. 1950.
- American Fracture Association. 1955.

Kendisi ayrıyeten 1948 den beri (Excepta Medica) nın Surgery editeur'üdür.

İşte bu ilmî çalışmalarını dolayısıyla zaman zaman Presse Médicale (No. 87, 1956) ve Zeitschrift für orthopaedie (Sayı 2, 1958) gibi ciddi ve yabancı ilim dergilerinde de tevkir edilen Akif Şakir Bey askerî ve sivil sıhhi hizmetlerle öğretim uğrunda sarfettiği bir ömür boyunca 1916 da *Osmanlı liyâkat* ve *Harp* madalyaları, 1917 de *IV Osmanî*, 1915, 17 de *II. ve I. Alman Demir Salib*, 1925 te *Fransız Palme Académique* nişanları

ile taltif edildiği gibi Officier d'Academie unvanını almış ve 1948 de de *İtalyan takdir nişanı* almıştır.

Son olarak kendisi hakkında temennimiz odur ki, uzun seneler daha fikrî ve bedenî zindeğisi ile memleket kültürüne hizmet edebilsin ve Âkil Muhtar Hocamızın son kemal eseri olarak neşrettiği (İlim Bakımından Ahlâk) gibi değerli bir sentez eserini ümanizma ve rönesans sahasında verebilsin.

BIOGRAPHIE DU Prof. A. Ch. CHAKAR

Dr. Bedî N. Şehsuvaroğlu

Prof. Agrégé d'Histoire de Médecine et de
Déontologie de l'Université d'Istanbul

Dr. Akif Chakir Chakar, Prof. titulaire de la clinique de chirurgie infantile et d'orthopédie, est né le 21 Fevrier 1888. Son père Chakir Pacha, qui est le promoteur de physiologie expérimentale en Turquie, était l'élève de l'immortel physiologiste Claude Bernard avec d'Arsonval, de Dastre et de Morat de Lyon, dont il était l'ami intime.

Diplômé de la Faculté de Médecine d'Istanbul en 1910, il a fait son stage dans le service de chirurgie à Gülhané d'ou il est envoyé en 1911, comme chirurgien adjoint à Van, à la frontière russo - persienne. Vers la fin de 1912 il a eu l'occasion de partir pour Vienne à la Clinique Eiselsberg, surtout à la station des accidentés dirigée alors par Dr. Breitner (Chirurgien minitieux et en même temps un homme de lettres qui fut nommé plus tard Prof. de Chirurgie à Innsburg) dont il a appris beaucoup de choses, enrichis ses connaissances pendant à peu près un an dans le domain de traumatologie et après une tournée scientifique en France et en Allemagne il est rentré chez lui juste avant la guerre de 1914. Nommé d'abord au quartier général de la 4° armée en Palestine où il a fait la connaissance du Prof. Muhlens (Médecin consultant de 4° armée) de l'Institut tropical de Hamburg. Avant la guerre au Suez il avait pris l'ordre du generalisme Cemal Pacha d'accompagner le Prof. dans son inspection en Syrie et en Palestine pour l'ixtinction des maladies contagieuses, et puis quand la guerre de Suez et de Sinaï avait commencé il était nommé chirurgien d'un grand Hôpital de guerre de 500 lits installés au desert et près de Gazza, où déjà assez expérimenté pendant son stage chez Breitner, il opérail et soignait les blessés de plus en plus avec succès.

Comme chirurgien de guerre durant trois ans et demi du desert de Sinaï il a remarqué les germes de la station des accidentés étaient en état de mûrir et que la guerre était vraiment, comme le disait le regretté Prof. Leriche, une école instructive la plus palpitante et angoissante pour un chirurgien. Mais pourtant percevant ses imperfections il n'a pas hésité d'aller en 1927 chez Sudeck pour s'instruire et se perfectionner d'avantage.

Parmi des centaines et des centaines de blessés de Gazza se trouvait aussi le capitaine Baldwin, neveu du premier ministre Britannique qui a subi d'opérations itératives et soigné consciencieusement par le jeune opérateur Akif Chakir. Après sa guérison il a été expédié, comme les autres blessés à Halep d'où il lui a envoyé une lettre de reconnaissance 1917, l'invitant comme son propre hôte à Londres après la guerre. Lorsque 15 mois plus tard à Damas l'Hôpital de guerre fut fait prisonnier par les anglais cette lettre a sauvé Akif Chakir et son équipe de la captivité.

A sa rentrée à Istanbul 1919 il a démissionné de l'armée et passé le concours d'agrégation en chirurgie 1922.

En 1927 par l'intermédiaire du Prof. Mühlens il est invité engagé comme assistant à la clinique chirurgicale du Prof. Sudeck, qui lui a confié une station avec l'autorisation d'opérer tous les cas de grande chirurgie, Le Promoteur de l'osteoporose qui porte encore son nom lui a montré toutes les facilités pour son perfectionnement.

Après sa formation pendant plus de deux ans dans une des plus grandes cliniques de l'Europe il est retourné à la Faculté vers la fin de 1929, avec l'intention de recréer l'orthopédie supprimée et remplacée par la médecine opératoire il y a quelques années, il procédait très modestement pour ne pas réveiller la rivalité des vieux chirurgiens, dont la jalousie et les attaques sournoises ont failli l'écarter de sa fonction s'il ne tenait pas ferme.

Il a dû se défendre, prendre de mesures et lutter héroïquement jusqu'à 1932, la date à laquelle il est sorti victorieux, par son élection comme Prof. de la chaire de chirurgie infantile et d'orthopédie qu'il avait créé. Alors il s'adonnait d'une part, corps et âmes, aux études et à l'enseignement dans la petite baraque qu'on lui avait donné et de l'autre il se mit à travailler d'une ardeur présente, en concentrant toute son énergie afin de faire construire une clinique moderne; Mais des difficultés administratives surgissaient devant lui. Il a commencé son enseignement dans une baraque de 10 lits que les étudiants nommaient une basse-cour et qu'ils caricaturaient comme tel dans des feuillets humoristiques qu'ils publiaient à la fin de chaque année. En 1939 il a fondé la Société turque de chirurgie orthopédique et de traumatologie. En 1942 par le déménagement dans un autre

hôpital le nombre de lits est augmenté à 40. Les imbroglios de la guerre passés, il a eu recours à tous les moyens pour faire ériger l'orthopédic-home qui était son unique idéal. Il a fait des conférences, publié des articles relatant en détail l'importance sociale et préventive dans la médecine, recueillant des bureaux de statistique du premier Secrétaire d'Etat des documents, les chiffres effrayants des infirmes même devenus grabataire pour montrer aux autorités du gouvernement pour les persuader à accepter la nécessité de fonder une clinique indépendante munis de ses instituts indispensables et donner une ampleur à l'enseignement de cette branche sociale que les élèves et les jeunes médecins ignoraient jusqu'alors. En fin en 1952 les fondements de la balisse de 5 étages furent jetés qui peut contenir largement 150 même 200 lits, avec ses salles d'opérations, des solariums, d'institut de réhabilitation et un atelier muni de moderne machine automatique pour confectionner des membres artificiels et des prothèses de tout genre. Notre maître était épuisé, rabattu même martyrisé on peut dire pour obtenir la nouvelle clinique et le 22 Mai 1955 il se sentait, comme fondateur de la clinique, l'homme le plus heureux du monde même à l'air rajeuni.

En dehors de sa nominations comme membre des plusieurs sociétés savantes de l'Europe et de l'Amérique il était élu en 1946, comme membre associé étranger de l'Académie de chirurgie.

Il a une centaine de publications en turque, y compris son livre d'enseignement en 2 volume dépassant 1000 pages, une monographie sur les fractures compliquées, un ouvrage, en collaboration, sur les accidents du sport et leurs traitements et plus de 40 publications en langue étrangère. Nous souhaitons à notre maître qui a rempli complètement son devoir universitaire et qui s'intéresse actuellement à l'histoire de la renaissance et de l'humanisme, la santé et l'énergie pour travailler encore de longues années.
